

**Pr. lect. univ. dr. Zaharia Matei,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul“,
Universitatea din București**

**PAGINI ALESE
DIN CREAȚIA CORALĂ RELIGIOASĂ
A COMPOZITORULUI COSTICĂ ANDREI
(1928-2016)**

Abstract: *The composer Costică Andrei was one of the leading advocates of the Romanian musical composition style in the 2nd half of the 19th century and the 1st decade of the 20th century. He graduated from the “Sf. Ap. Andrei” Theological Seminary in Galați, in 1948, the summer before this important Orthodox theological education institution was abolished by the communist regime. Costică Andrei followed musical training at the Conservatory in Iași, Cluj and Bucharest. His style of musical composition was influenced by the composers Tudor Jarda and Sigismund Toduță. His religious choral creations include the Songs of the Holy Liturgy, Hymns and prayers and Christmas carols. All of these were published in his volume entitled Choirs – Religious music, published at Editura Muzicală (Musical Publishing House), in 2004. The modal structures are significant in his religious choral compositions. Syntactically, the author combined the use of two compositional processes: the polyphony and the harmony. Chromaticism is also pronounced in his creation, especially when exploring the prosodic requirements of the religious texts that he used. The sound of his songs often presents similarities with the medieval music, which is due to parallel melodic movements, elliptical chords and the use of the unison as background for the thematic phrases. Nonetheless, imitations, the use of the stretto, alterations along musical themes, as well as other processes which give vigor and originality to his compositions are present throughout his creation. Therefore, the religious music of Costică Andrei carries within itself a note of uniqueness and it is intrinsically appropriate to and for the church, due to the way that religious texts were used.*

Keywords: *religious choral music, the polyphony, the harmony, componistic style, modal musical structures.*

Considerații generale

Secolul al XX-lea a adus în muzica românească o cotitură artistică și stilistico-muzicală fără precedent, reprezentanții ei îndreptându-și atenția spre valorizarea repertoriului religios și folcloric autohton. În fapt, cele două direcții stilistice au suscit și interesul precursorilor lor din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, însă de acum muzica românească va cunoaște un nou spectru, atingând etapa maturizării sale. Din perspectiva creației corale religioase, se poate spune că majoritatea compozitorilor au adoptat ca sursă de inspirație cântarea de strană, abordând teme melodice din creația consacrată a marilor protopsalți români Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Dimitrie Suceveanu, Ion Popescu-Pasărea.

Compozitorii din perimetrul Transilvaniei au folosit în creațiile lor corale cântul de strană transilvănean. Dintre aceștia, menționăm aici pe Marțian Negrea, Sigismund Toduță și Tudor Jarda.

Compozitorul Costică Andrei, bun cunoscător al psaltichiei pe care o deprinsese în decursul a opt ani de studii la Seminarul „Sfântul Andrei“ din Galați, avea să urmeze studii superioare la Conservatoarele din Iași, Cluj și București. Dar studiile întreprinse la Conservatorul din Cluj i-au influențat și i-au definit crezul artistic și cariera compozitorică. Muzica sa religioasă este de inspirație psaltică, preponderent modală, materialul melodic-tematic nefiind întotdeauna preluat din repertoriul de strană, însă muzicianul construiește adesea teme muzicale proprii cu iz bisericesc. Muzica sa are un aer medieval și devine, prin ethosul ei, mesagera celor două lumi creștine și culturale, răsăriteană și apuseană. Tehnica armonico-contrapunctică întrebuițată cu multă acrivie face din el un compozitor interesant și inedit. Așadar, Costică Andrei rămâne în conștiința lumii muzicale românești ca un compozitor erudit, a cărui muzică poartă în sine parfumul harului cereesc.

Scurtă biografie¹

Costică Andrei s-a născut în localitatea Berești (Covurlui), la 7 aprilie 1928. Între anii 1940-1948 a urmat cursurile Seminarului Teologic „Sf. Andrei” din Galați (ultima promoție înainte de desființare). Fiind talentat din punct de vedere muzical, în clasele a VI-a și a VII-a a fost desemnat dirijorul corului Seminarului. Din cauza necazurilor pricinuite de instaurarea regimului comunist și în urma desființării Seminarului din Galați, la sugestia directorului de atunci, preotul Con-

1. Informații suplimentare referitoare la viața și opera muzicală a compozitorului Costică Andrei pot fi urmărite în: Viorel COSMA, *Enciclopedia muzicii românești de la origini până în zilele noastre*, vol. 1 (A – B), Ed. ARC 2000, București, 2005, pp. 186-189. De asemenea, maestrul a redactat, în anul 2012, o schiță autobiografică intitulată „Note biografice”. Adresez pe această cale mulțumiri preotului dr. Alexandru Bulgaru pentru punerea în posesie a unei fotocopii a acestui document autobiografic. Un interviu interesant, intitulat „Am scris mult și am șters și mai mult”, a fost realizat de diaconul dr. Alexandru Briciu împreună cu compozitorul, pentru „Ziarul Lumina”, în data de 6 aprilie 2012, în care domnia sa face dezvăluiri inedite referitoare la viața și activitatea sa de compozitor. Aici, aș dori să adaug și faptul că pe compozitorul Costică Andrei l-am invitat la câteva din concertele Coralei Bărbățești „Te Deum laudamus”, la care a luat parte cu multă bucurie. L-am interpretat câteva lucrări corale, lucru care l-a bucurat nespus. L-am condus la locuința sa din strada Vatra Luminoasă, iar la începutul anului 2012 a dorit să-l vizitez la domiciliu pentru cercetare duhovnicească și pentru împărtășirea cu Sfintele Taine. Am fost onorat să-i fiu duhovnic chiar pentru o scurtă perioadă de timp. Am primit din partea dumnealui câteva miniaturi corale pentru cor bărbătesc, pe care le-am pus în lucru cu „Te Deum laudamus”. A compus o muzică religioasă vie și energică, așa cum a fost temperamentul său activ, izvorât dintr-un suflet inocent. În anul 2008, în luna noiembrie, neputând fi prezent la serbarea centenarului Seminarului „Sfântul Andrei”, compozitorul a adresat conducerii, dascălilor și elevilor acestei prestigioase instituții teologice, pe care o absolvise în anul 1948, o scrisoare de felicitare și de recunoștință, în care menționa aspecte din viața de seminarist și de după încheierea studiilor, precum și unele legate de viața sa de compozitor, arătând bucuriile pe care le-a trăit alături de familia sa și de familia mare a muzicii, pe parcursul întregii sale vieți. Doresc să adresez mulțumirile mele părintelui Eugen Drăgoi pentru amabilitatea de a-mi fi oferit o fotocopie a acestei scrisori autografe.

stantin Todicescu, se înscrie la Conservatorul din Iași, unde urmează studii muzicale timp de un an, până în 1950, când Conservatorul este desființat. În urma acestei situații incerte, hotărăște să-și continue parcursul muzical la Conservatorul din Cluj, ilustrat pe atunci de muzicieni de primă mână, precum Tudor Jarda, cu care va studia armonia, Sigismund Toduță, cu care se va iniția și perfecționa în arta contrapunctului și a formelor muzicale și Romeo Ghircoiașu, cu care va studia *Istoria muzicii*. La Cluj, a urmat secția Didactică-Pedagogică și Compoziția. În anul 1955 vine la București, unde va ocupa postul de referent de specialitate la Serviciul muzical al Casei Centrale a creației Populare din București (1955-1957), iar mai apoi pe cel de redactor muzical la Editura Didactică și Pedagogică. Va activa și ca profesor de teorie-solfegiu la Liceul de Muzică nr. 2, în perioada 1967-1973. Creația sa corală cuprinde lucrări folclorice, cantate, madrigale, colinde, Cântările Sfintei Liturghii și concerte religioase, pentru coruri mixte, pentru coruri cu acompaniament de pian și pentru coruri de copii și bărbătești. Pentru unele dintre compozițiile sale a fost premiat, iar în anul 1974 a fost primit în rândul membrilor Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România.

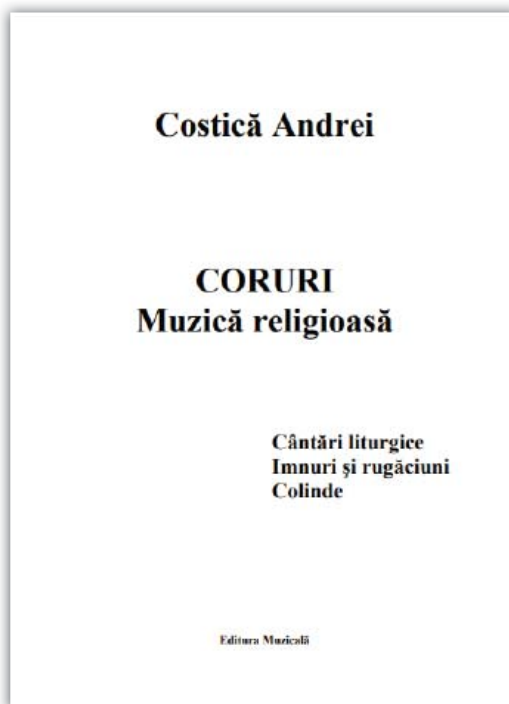
A trecut la cele veșnice în data de 2 februarie 2016.

Creația corală religioasă

Creația sa religioasă este de esență modală și a fost publicată integral în volumul *Coruri – Muzică religioasă* (Cântări liturgice, imnuri și rugăciuni și colinde), apărut la Editura Muzicală, în anul 2004. Lucrarea conține doar cântări corale pentru cor mixt. Preluând modelul ardelenesc, compozitorul Costică Andrei începe prima parte, dedicată Cântărilor Sfintei Liturghii, cu cântarea *Sfinte Dumnezeule* și încheie cu rugăciunea *Tatăl nostru*, alcătuită în două variante. Este important de observat și de semnalat faptul că autorul compune doar cântările liturgice mari, fără ectenii și fără răspunsurile care asigură coerență și continuitate întregii liturghii, așa cum se întâmplă în cazul *Liturghiei Psaltice* compuse de Nicolae Lungu, spre exemplu. La p. 16 introduce, totuși, ectenia întreită, dar plasată impropriu, înaintea *Răspunsurilor*

Mari. Dintre Cântările Sfintei Liturghii, doar două lucrări au scriitură solistică pentru mezzosoprană și cor, ectenia întretită și a doua variantă a cântării *Pre Tine Te lăudăm*. Partea a doua a volumului cuprinde miniaturi corale, imnuri și rugăciuni, alcătuite pe texte biblice, imnografice sau pe versurile unor poeți, precum Mihai Eminescu și Mihai Codreanu. Le redăm aici în ordinea în care au fost publicate: *Nădejdea mea este Tatăl, Psalm, Rugăciune, Rogu-Te, Tatăl, Milostivește-Te de mine, Doamne!*, Dipticul *Taina Îngropării – Hristos a înviat!, Ziua Învierii, Nașterea Ta, Hristoase, Doamne, în Tine mă*

încred, Rugăciune de copil (solo voce) și *Taina creștinătății*. Partea a treia și ultima a volumului coral cuprinde un mănunchi de colinde: *Afară ninge liniștit* (versuri, George Coșbuc), *La casa de om sărac* (versuri, Octavian Goga), Triptic de colinde: *Sus la Răsărit, Astăzi s-a împlinit, S-a născut Domnu' Sfântu'*, Două colinde: *Sub măr roșu înfloritu și Nu dormiți în astă seară, Colinda gazdei, Cântec de stea, Colind de Paști*. Unele dintre corurile consemnate în acest volum au fost adaptate de compozitor și pentru coruri bărbătești și de voci egale, la cerere sau din admirație pentru formațiile corale care i-au interpretat unele din piese. Printre aceste formații se numără: Corala Bărbătescă Ortodoxă *Te Deum laudamus*, Corul *Symbol – Jean Lupu* al Patriarhiei Române și Corul Seminarului Teologic „Sfântul Andrei” din Galați.

Surse de inspirație și trăsături stilistice

În cadrul creației corale a compozitorului Costică Andrei se pot remarca două surse de inspirație majore: melosul bisericesc de strănă

și folcloric². În planul muzicii corale religioase putem sublinia noutatea acesteia; deși își trage seva din muzica bisericească de strănă, compozitorul îi dă acesteia o nouă amprentă stilistică, caracteristică stilului său componistic, aceasta emanând un aer nou. În pofida noutății, ea transmite ethosul muzicii bizantine. Sub raport tematico-melodic, creațiile sale religioase au la bază atât teme muzicale originale, compuse de autor în stilul bisericesc tradițional, cât și teme melodice ce se cântă la strănă, dar pe care le prelucrează conform tehnicilor componistice armonico-contrapunctice

Colind de Paști
Muzica: Costică Andrei
Allegretto - Moderato

Soprană: Ze-ze-ri a a-ler-gat lu-mi-ni-n și fe-cio-mi a sti-gat... Ma-ri-o pli-n cu har
Alto: Ze-ze-ri a a-ler-gat și fe-cio-mi a sti-gat... Ma-ri-o pli-n cu har
Tenor: Ze-ze-ri a a-ler-gat lu-mi-ni-n A... a sti-gat... Ma-ri-o pli-n cu har,
Bas: Ze-ze-ri a a-ler-gat lu-mi-ni-n și fe-cio-mi a sti-gat... Ma-ri-o pli-n cu har

lu-mi-ni-n Ni-mai-ți r-ge cu a-mar...
lu-mi-ni-n Ni-mai-ți r-ge cu a-mar...
lu-ni-n Ni-mai-ți r-ge cu a-mar... o I-e-su al tu pre-a of-ter Lu-mi-ni-n a-n-vi-at
lu-mi-ni-n Ni-mai-ți r-ge cu a-mar... C I-e-su al tu pre-a of-ter... a-n-vi-at

o-n-țaj-ți v
o-n-țaj-ți v
o-n-țaj-ți v
o-n-țaj-ți v

din mo-er-ur și po-mor-ți a-n-vi-at Lu-mi-ni-n lu-b-ri-ti-dă-i de-p-că-l... și v

82 Mihnea Mădălin, 2004

și de formă deprinse și aprofundate în vremea studiilor muzicale universitare. În privința prelucrării colindelor, menționăm prezența, cu precădere, a izului popular transilvănean, acestea fiind fie preluate din această zonă, fie alcătuite în stilul folclorului religios local. Argumentul care stă la baza acestei afirmații consistă în melosul lor asimetric, bazat pe poliritmia întâlnită în cântecele plămădite în interiorul arcului carpatic. Caracterul lor jucăuș, uneori chiar dansant, aerul medie-

2. În perioada comunistă a fost nevoit să compună muzică așa-zisă „patriotică”, însă ea reprezintă o parte infimă a creației sale corale. Totuși, prezența acestor coruri în fișa biografică a compozitorului nu-i impietează personalitatea creștină și umană. Maestrul și-a păstrat curăția și buna-cuviință a omului de la țară bine educat.

componistic o constituie întrebuițarea accidentilor pe parcursul pieselor, fapt ce le asigură un substrat armonic eminent surprinzător și mereu nou. Parametrul ritmic descris prin formule variate contribuie cu prisosință la complexitatea acestei muzici. Un element destul de interesant și prezent în construcția lucrărilor corale ale lui Costică Andrei îl constituie citatul muzical, autorul întrebuițând uneori idei muzicale întâlnite în alte compoziții, pe care le preia adesea ori le redă variațional. Așadar, din perspectiva diacronicității acestei muzici care conține toate „ingredientele“ ritmice și melodice, compozitorul reușește să ne înalțe din planul orizontal, al existenței temporale, în cel vertical, al întâlnirii cu realitatea dumnezeiască, transcendentă.

În măsurile 1-5 ale exemplului muzical de mai sus, altistele și bașii cântă în unison în octave paralele o temă introductivă alcătuită în stilul cântului modal de strună, temă care reprezintă nucleul întregii lucrări corale. Cântul în unison face ca muzica să poarte în sine o anumită gravitate și forță expresivă, încântând nu doar auzul ascultătorului, ci atingându-i și latura afectivă. Pe parcursul derulării piesei poate fi observată prezența alterațiilor care dau o anumită mobilitate liniei muzicale.

2. Astazi s-a mplinit

Muzica: Costică Andrei

Adagio (treble clef) poco cresc. ... poco rall. e decresc.

Soprană
Alto
Tenor
Bas

1. Astăzi s-a împlinit ceea ce s-a promis, căci Dumnezeu este credincios și plin de milă. El este Dumnezeu și nu este om, El este Dumnezeu și nu este creatură, El este Dumnezeu și nu este făcătură, El este Dumnezeu și nu este om făcut pe mâna omului.

2. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

3. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

4. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

5. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

6. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

7. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

8. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

9. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

10. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

11. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

12. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

13. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

14. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

15. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

16. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

17. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

18. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

19. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

20. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

21. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

22. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

23. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

24. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

25. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

26. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

27. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

28. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

29. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

30. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

31. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

32. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

33. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

34. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

35. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

36. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

37. Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ, Dumnezeu este în ceruri și noi suntem pe pământ.

Procedeul este frecvent întâlnit și este propriu psaltichiei. Măsurile 48-51, între care se derulează repriza temei introductive, tot în unison în octave paralele, dar la toate cele patru voci de data aceasta, prezintă două noutăți: în primul rând forța expresivă a celor patru voci, apoi, mersul cromatic (în glasul al VI-lea) al vocilor, prin intermediul căruia compozitorul ne propune o schimbare de culoare sonoră și de ethos muzical.

În colindul de mai sus, tema muzicală executată de altiste și bași (măsurile 1-5), în unison, are o structură asimetrică, în vederea organizării materialului sonor compozitorul întrebunțând măsurile alternative. De asemenea, în scopul împropătării muzicii, în cadrul acestei construcții întâlnim și cântul antifonic, element componistic des întâlnit în muzică. Astfel, între măsurile 6-9 cântă împreună vocile feminine (sopran și alto), iar între măsurile 16-20, cântă în tandem vocile bărbătești (tenor și bas), în noua tonalitate Sib. Procedeul acesta tehnic aduce cu sine o schimbare de timbralitate. În continuare, vom prezenta două lucrări diferite, dar care prezintă o temă muzicală identică sub raport melodic, dar diferită sub aspect ritmic.

Axion
(Cuvine-se cu adevărat)

Muzica: Costică Andrei

Molto andante - quasi rubato

Soprano
Alto
Tenor
Bas

26

1. Taina ngropării

Muzica: Costică Andrei

Molto andante - Grave

Sopra 1 - fess
Sopra 2 - b rieg
A + B

48

În cântarea axionului, măsurile 1-4 alcătuiesc tema melodică ce este reluată variat între măsurile 18-21. Aceeași linie tematică apare și în cântarea *Taina îngropării*, între măsurile 2-5, urmând a fi reluată ușor variat, între măsurile 13-16.

Procedee armonice (omofone)

Dacă vorbim din punct de vedere armonic, în muzica lui Costică Andrei predominantă este armonia de tip modal, însă pot fi identificate și structuri mixte, tono-modale. De asemenea, prin travaliu modulatoriu, compozitorul creează momente melodico-armonice monumentale, de mare încărcătură religioasă, potențând în acest mod sensurile textelor întrebuințate. Părăsirea adesea bruscă a tonalității inițiale și trecerea nepregătită, către noi tonalități, determină noi orizonturi sau spectre sonore care ating latura afectivă a credinciosului ce-și prosternează genunchii înaintea măreției slavei lui Dumnezeu. Prin toate aceste

modalități, autorul dă accente noi trăirii religioase, atingând zone ale inefabilului. Foarte frecvent, compozitorul aduce cadența pe treapta a VI-a, în major, iar finalurile de frază sau de piesă, cu schimbări din acordica minoră în cea majoră (cadența picardiană), ilustrează adevărate efecte de apoteoză, compozitorul sublimând sensurile cuvintelor. Modulația armonică este frecvent întâlnită; de asemenea, alternanța minorului cu majorul este predilectă în creația compozitorului. Stilul acesta armonico-componistic ne face să identificăm similitudini cu creația altor creatori de gen, precum compozitorul Constantin Arvinte, care obișnuia să facă uz de toate aceste artefacte componistice pentru a-și surprinde ascultătorul. Muzica construită astfel devine, cumva, inepuizabilă în sensuri. Nu întâmplător s-a afirmat că poezia creștină reprezintă teologia în stare de grație muzicală.

În „Cantata Brevis”, intitulată *Înviere*, aici în varianta pentru cor bărbătesc, compozitorul întrebunțează stilul armonic, vocile evoluând în simultaneitate; identificăm ușoare momente de complementaritate ritmică ce dinamizează discursul muzical. Lucrarea debutează în tonalitatea Re minor, iar în al treilea sistem, la măsurile 14-16, modulează la tonalitatea omonimă, Re, chiar în dreptul cuvintelor „Hristos învingător”, lucru justificat și relevant dacă luăm în considerare mesajul textual. Partea ultimă, refrenul, este o dezvoltarea polifonică, un dialog între vocile tenorale și vocea a treia a baritonilor și bașilor. Acest fragment imitativ culminează și cadențează armonic la cuvintele „viață dăruindu-le”, pe acordul trepteii a VI-a, Re-Sib-Fa, în răsturnarea a II-a. Momentul se impune printr-o sonoritate eroică, de forță, aflată în legătură prozodică cu cuvintele cântate. Coda coralului culminează în tonalitatea Re din registrul acut, acordul picardian fiind stabilit de terța mare adusă de partida tenorilor secunzi, prin repetarea salutului pascal: „Hristos a înviat!”.

Procedee polifonice (contrapunctice)

Printre procedeele contrapunctice cel mai frecvent întâlnite în creația compozitoului Costică Andrei se numără imitația, la nivel de frază sau de motiv, la intervale diferite sau pe același sunet (mai cu seamă în cadrul colindelor). La fel de des întâlnite sunt microformele

temă, dar diminuată și ușor variată, este reexpusă de soprane. Forma de invenție aduce un surplus în planul dinamic și expresiv al unei lucrări, fiindcă angrenează sub raport tematic toate vocile corului, scoțându-le din anonimul sintactic omofon și acordându-le personalitate.

În loc de concluzii

Compozitorul Costică Andrei rămâne în conștiința celor care l-au cunoscut ca un adevărat „sarcedot al muzicii corale religioase“. Actul său sacru este chiar muzica pe care a trăit-o și a compus-o. De obicei, compozitorul este un creator al unui univers imaterial. În cazul compozitorului Costică Andrei, muzica poartă valențe transcendente. Această muzică sacră nu-l lasă pe ascultător captiv în vremelnicie, ci îl înalță în sfera veșniciei, realitate prezentă în timpul desfășurării Sfintei Liturghii. Inspirat din modalul bisericesc și din cel folcloric tradițional, compozitorul și-a construit muzica pe formele muzicii occidentale, îmbinând, în chip fericit și lăudabil cele două tradiții muzicale, apuseană și românească. În activitatea componistică, reperul i-a fost marele

Sigismund Toduță. Muzica sa are pronunțate accente medievale, dar și vioiciunea, energia și vigoarea muzicii baroce. Poliritmia lucrărilor sale corale religioase transmite fiorul și firescul cântului bisericesc de strană. De asemenea, metrica asimetrică a colindelor sale plasticează tabloul nașterii Pruncului Iisus în Betleem, iar Betleemul devine cumva prezent în spațiul nostru mioritic, așa cum este prezent în miezul colindelor sale. Prin valoarea și sensul corurilor sale religioase, Costică Andrei se adaugă, cu cinste, galeriei compozitorilor gălățeni, dintre care la loc de frunte se află Dimitrie Cuclin.

El ne înfățișează la timpul prezent o muzică religioasă complexă ce transcende granițele cântului coral bisericesc cu care suntem atât de obișnuiți, mijlocind accesul nostru la noi valențe și înțelesuri ale cuvintelor biblice și liturgice.

În concluzie, în muzica religioasă a maestrului Costică Andrei ne este reflectată întreaga sa personalitate, în care s-au contopit trei elemente majore: inspirația divină, măiestria muzical-artistică și erudiția sa, dublată de simplitatea și sinceritatea omului crescut la țară. Considerăm că punerea în lucru a lucrărilor sale religioase de către formațiile corale profesioniste și bisericești va aduce un surplus muzicii corale românești, implicit și spiritualității noastre liturgice.